

КРАЄЗНАВСТВО У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ

УДК 371.13

НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНЕ ЗНАЧЕННЯ КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ В ШКОЛІ

О.В. Браславська, І.Г. Ронці

inna. aleynikova. 93@mail.ru

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань

Навчально-виховне значення краєзнавчої роботи під час вивчення шкільних Курсів географії передусім залягає в успішних результатах співпраці учителя й учнів, яка дуже часто базується на тому, як саме учитель заохочує своїх вихованців, чи цікаво та творчо підходить до викладу навчального матеріалу. Краєзнавство в школі, особливо під час навчання географії, є актуальним і вимагає від учителя географії розкриття об'єктів та явищ природи такими, якими вони є в дійсності. Вони допомагають учням зрозуміти всю складність і різноманітність місцевого географічного середовища, свого рідного краю, Батьківщини тощо.

О. Пімець зазначає, що «виховання всебічно розвинутого сучасного громадянина не може бути успішним, якщо навчально-виховний процес обмежується лише стінами навчальних закладів та підручниками. Як би повнощільно не описували матеріал автори підручників, якою б не була повною розповідь учителя, сеї з усією його багатогранністю відкривається перед очима школяра лише тоді, коли відбувається безпосередній контакт з ним...» [5]. Тобто процес навчання і виховання який проводиться в школі не є повністю досконалим, тому що обмежений лише школою й не відображає реальності життя і проблем навколишнього середовища.

Як вказує В. Бенедюк, «основні напрями краєзнавчих пошуків школярів у цьому визначаються змістом навчальних програм. Головна увага при цьому зосереджується на розкритті найважливіших закономірностей у природному середовищі» [1, с. 6]. Під час вивчення шкільних Курсів географії краєзнавчому матеріалу виводиться важливе місце при вивченні деяких тем, які допомагають вчителю пов'язувати в єдине ціле сам процес навчання і виховання, перетворюючи теоретичні знання, що засвоюють учні, на конкретні вміння та навички, які вони використовують на практиці. Краєзнавчий матеріал на уроках географії можна використовувати по-різному: через візуальне сприйняття, живе спостереження за явищами, об'єктами, процесами, що відбуваються в навколишньому середовищі. Навчальний матеріал, поданий у вигляді усного викладу вчителем за темою, не може відобразити ті захоплення, які оформляють учні під час прогулянок, екскурсів, походів, експедицій тощо. Навчальний матеріал краще подавати на прикладі свого населеного пункту, району, області, зокрема, матеріал про природу краю, господарську діяльність місцевого

населення можна використовувати як приклади та сюжети на уроках, бо саме тут є більше можливостей і умов для практичного застосування набутих знань. Під час краєзнавчої роботи на уроках географії в учнів формується зацікавленість історією свого народу, своїх земляків, інтерес до культурно-історичного та соціально-економічного життя рідної землі тощо. У процесі краєзнавчої роботи учні також самотньо засвоюють навчальний матеріал і набувають навичок, необхідних у житті, готуються до практичного діяльності та розширюють загальноосвітні знання.

Н. Рудницька зазначає, що краєзнавчий принцип реалізується під час навчальних занять і дозволяє сфуктурувати зміст навчального Матеріалу для встановлення взаємозв'язків між науково-теоретичними знаннями школярів та їх результатами дослідження на території, де вони проживають. Бона стверджує, що «реалізація краєзнавчого принципу на рівні школи дозволяє забезпечити регіональний підхід до визначення змісту, змісту і форм навчально-виховного процесу» [3]. Під час краєзнавчої роботи вчитель розкриває перед учнями красу природи, яку вони звикли бачити з дитинства, з точки зору навчальної діяльності. Для цього він організовує спостереження за погодою, явищами природи, особливостями ландшафтів свого Місцевості тощо.

Вшомий формадський діяч, український педагог та письменниця С. Русова пов'язувала вивчення шкільного курсу географії з краєзнавством. Бона говорила, що вивчення географії починається з вивчення природи та культури рідного краю: «Треба добре знати свій край, бо рідна земля все одно, що велика сім'я, а земляки – все одно, що родичі» [4]. У цьому і є навчально-виховне значення краєзнавчої роботи в школі, через яку можна навчати і виховувати учнів у зацікавленні й знанні культури, рельєфу, архітектури, природних і антропогенних об'єктів рідного краю тощо. С. Русова зазначала, що географія має обов'язково ґрунтуватися на краєзнавчих принципах. Тож краєзнавча робота, яка проводиться в школі, є важливим засобом формування громадянина нашої держави. Разом з тим, використання краєзнавчого матеріалу має навчально-виховне значення під час навчання географії, тому що робота з краєзнавчий матеріалом зміщує увагу на реалізацію дидактичного принципу наочності як одного з найважливіших у навчанні географії. Принцип наочності в процесі навчання географії забезпечує зв'язок навчання з життям.

О. Корнеєв зазначає, що під час вивчення географії в школі важливо створити учням можливість у знайомстві з місцевістю в повсякденних обставинах спостерігати географічні дещеті у співвідношеннях і зв'язках і окремих компонентів і результати спостережень використовувати на уроках для формування понять на основі реальних уявлень, що складають основу географічної науки» [2, с. 17]. Основним змістом краєзнавчої роботи в школі, є ознайомлення з кожним уроком з знаннями про певні події, факти, об'єкти тощо. Одним з завдань сучасного уроку географії є формування в школярів інтересу до краєзнавчих знань, спостережень, досліджень та збагачення їх знаннями у сфері навколишнього середовища. Краєзнавча

ОСВІТНІ Й НАУКОВІ ВИМІРИ ГЕОГРАФИ

робота допомагає школярам розуміти значення географічних явищ і процесів, що відбуваються в рідному краю. Збільшується взаємозв'язок краєзнавчих пошувів учнів на уроках, та в позаурочний час.

Отже, використання краєзнавчого матеріалу шд час вивчення шкільних **Курсів** географії у школі **є важливим** елементом навчально-виховного процесу, що передбачає це шлеспрямоване вивчення природи рідного краю.

Список використаних джерел: 1. Бенедюк В.В. Організація краєзнавчої роботи уніє у процесі вивчення фаічно! географії основної школи (V-IX класи) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. теорія та методика навчання географа / Валентина Володимирівна Бенедюк - Інститут педагогіки АПН України. - К., 1999. - 24 с. 2. Корнєєв О.В. Роль і значення географічного краєзнавства в підручниках географа / О. В. Корнєєв // Географія. — 2009. - 5(129). - С17-19 3. Рудницька НЮ. Використання вчителями краєзнавчого Матеріалу « навчи п.ни-виховному процесі: історико-педагогічний аспект / НЮ. Рудницька <http://studentam.net.ua/content/view/7801/97/> - Режим доступу до дж.: <http://studentam.net.ua/content/view/7801/97/> 4. Яловій М.В. Шкільна географія і краєзнавство у педагогічній спадщині Софії Русоєвої / МП Солоней // Географія та основи економіки. - 2001 - № 1. - С. 33-34. 5. Тімець О.В. Підготовка майбутніх учителів географа і біолога до краєзнавчо-туристської роботи з учнями : дис. канд. пед. наук 13.00.04 : теорія та методика професійної освіти / Тиєць Оксана Володимирівна ; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. - К., 2001. - 220 с.